

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, ЛІТЕРАТУРИ З МЕТОДИКАМИ
НАВЧАННЯ**

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**ФОРМУВАННЯ «М'ЯКИХ НАВИЧОК» УЧНІВ ЗАСОБАМИ
ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Спеціальність «014 Середня освіта (Мова і література (англійська))»

ОС — магістр

Виконавець: Ситар Р.М.
студентка 2-го курсу,
групи СО МЛ(А)-2 (М)

_____
(підпис)

Науковий керівник:
к. пед. наук, ст.в Липчанко-Ковачик О.В.

_____
(підпис)

Робота допускається до захисту:
Зав. кафедрою:
д. пед. наук, проф. Теличко Н.В.

_____
(підпис)

«___» _____ 2021 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	7
1.1. Дефінітивний аналіз дослідження	7
1.2. Сутність поняття «інтерактивні технології» та особливості їх використання в школі	21
1.3. Педагогічні умови використання інтерактивних технологій на уроках іноземної мови	32
Висновки з розділу 1	45
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ «М'ЯКИХ НАВИЧОК» УЧНІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	46
2.1. Методологічні засади оптимізації використання інтерактивних технологій у процесі формування «м'яких навичок» учнів	46
2.3. Система вправ для формування «м'яких навичок» учнів засобами інтерактивних технологій на уроках іноземної мови	62
Висновки з розділу 2	73
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

У відповідності до сучасних умов розвитку і запитів усіх сфер суспільства відбувається істотна модернізація змісту і структури педагогічної освіти. Глобалізаційно-інтеграційні процеси у світі, соціально-економічні зміни в Україні, інтенсивний розвиток міжнародних зв'язків зумовили нові вимоги до професійної підготовки компетентних фахівців філології з вищою освітою за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра відповідно до державних стандартів, що визначені низкою нормативних документів: Державною національною програмою «Освіта» (Україна XXI століття), Державною програмою «Вчитель», Національною доктриною розвитку освіти.

Окреслені зміни спрямовані на підвищення конкурентоспроможності випускників педагогічних навчальних закладів на ринку праці, забезпечення наступності на всіх рівнях професійної освіти, поглиблення її фундаментальності та посилення практичної спрямованості. Загальні питання професійної підготовки учителів на різних етапах розвитку освіти висвітлювались у працях О. Абдулліної, А. Алексюка, Ю. Бабанського, І. Бега, І. Богданової, Я. Болюбаша, А. Вербицького, Н. Глузман, М. Євтуха, І. Зязюна, Л. Кондрашової, Н. Кропотової, В. Кузь, М. Овчинникової, Ю. Пелеха, О. Пехоти, А. Хуторського, О. Цокур та ін. Поступальний розвиток вищої філологічної освіти на засадах євроінтеграції супроводжується тим, що в процесі професійної підготовки студент повинен не тільки знати сучасні напрями розвитку теорії мовної комунікації, функціонування мовних механізмів, моделей створення та сприйняття мови, а й уміти використовувати педагогічні інновації для оптимізації майбутньої професійної діяльності оскільки існуюча модель підготовки майбутніх бакалаврів-філологів має яскраво виражений предметно-центричний характер і є малопродуктивною для сучасної школи. Проблему вдосконалення підготовки майбутніх філологів висвітлювалися зарубіжними науковцями США (R. Thomas), Великобританії (D. Yalden, J. Yalden).

Дослідники акцентували увагу на проблемах формування професійних особистісних якостей майбутнього учителя-філолога у навчально-виховному процесі класичного університету (О. Зуброва); підготовки майбутніх учителів іноземних мов до застосування особистісно орієнтованих технологій навчання

(А. Береснєв) і проведення експедиційної роботи з учнями загальноосвітньої школи (В. Денисенко); формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови засобами паралельного читання (Л. Калініна) в контексті реалізації компетентнісного підходу (Л. Тишакова); професійної підготовки майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями (І. Соколова); ефективності використання інформаційних технологій навчання у фаховій підготовці майбутніх учителів словесників (І. Бакаленко); використання психологічних засобів розвитку креативності майбутніх учителів філологічного профілю (Т. Гусєва) і формування у них комунікативної компетентності (Н. Гез); дослідженні окремих питань підготовки майбутніх учителів української мови й літератури (Н. Волошина, Є. Пасічник, Г. Токмань, В. Шуляр) та ін. Науковцями здійснено аналіз національної мовної особистості (А. Богуш, Г. Богін, С. Єрмоленко, Л. Мацько, Ю. Караулов, О. Семенюк та ін.), охарактеризовано різні аспекти формування мовної особистості учня та студента (О. Біляєв, М. Вашуленко, О. Голобородько, В. Мельничайко, Н. Остапенко, Л. Паламар, Т. Симоненко, Л. Скуратівський та ін.).

Аналіз наукових досліджень показав, що сучасний учитель філологічних спеціальностей – це вчитель-професіонал, що має ґрунтовну загальнокультурну, фахову, психолого-педагогічну і методичну підготовку, займає гуманістичну педагогічну позицію, володіє належним рівнем сформованості комунікативних умінь, уміє оперативно, своєчасно реагувати на зміни в напрямках інноваційного розвитку системи освіти. Важливим компонентом професійної підготовки майбутнього педагога-філолога є його готовність до використання педагогічних технологій, які базуються на активній міжособистісній взаємодії. Щоб поєднати належну теоретичну підготовку з різними формами мовленнєвої взаємодії, апробувати оптимальні моделі міжособистісного спілкування, використати умови для практичного використання знань у ситуаціях мовленнєвого контакту, вчителя необхідно підготувати до використання технологій інтерактивного спрямування.

Переваги використання інтерактивних технологій в освіті аргументували вчені: О. Біда, Н. Бондаренко, С. Бізяєва, О. Єльнікова, С. Кашлєв, М. Козяр, І. Мельничук, І. Підласий, В. Петрук, О. Пометун, Л. Пироженко, М. Скрипник, В. Трайнєв та ін. На ефективності застосування інтерактивних засобів у вивченні

іноземної мови наголошували: І. Гладка, О. Коваленко, О. Колесникова, Г. Кривчикова та ін.

Аналіз наукових джерел, емпіричних матеріалів, педагогічного досвіду свідчить про відсутність комплексних досліджень з проблеми підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя іноземної мови, що підтверджується наявністю таких суперечностей між:

- існуючою практикою професійної підготовки майбутніх бакалаврів-філологів, що має здебільшого предметно-центровану орієнтацію та недостатньою реалізацією можливостей для якісної практично-зорієнтованої фахової підготовки студентів;
- необхідністю цілеспрямованого формування вмінь і навичок діалогічної взаємодії майбутніх учителів філологічних спеціальностей та низьким рівнем їхньої готовності використовувати інтерактивні технології для оптимізації міжособистісної взаємодії учасників навчального процесу;
- актуальністю застосування педагогічних інновацій для організації вчителем-філологом діалогічної взаємодії в школі та низьким рівнем підготовки майбутніх бакалаврів-філологів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності.

Метою даної статті є дослідження можливостей розвитку "м'яких" навичок студентів в процесі вивчення іноземної мови. Іноземна мова виступає засобом підвищення професійної компетентності та особистісного розвитку студентів та є необхідною умовою успішного працевлаштування та кар'єри. Автор статті розглядає можливості розвитку у студентів "soft skills" у процесі вивчення іноземної мови, використовуючи 4 групи технологій інтерактивного навчання за класифікацією Л. Пироженко та О. Пометун, та приходять до висновку, що заохочення студентів до активної бесіди, використання на заняттях дискусійної форми роботи, спільна реалізація проектів, участь у творчих заходах, розвиток навичок самопрезентації є яскравим прикладом використання інтерактивних методів навчання та розвитку таких "гнучких навичок" як комунікабельність, аргументація, адаптивність, самоконтроль, винахідливість, самодисципліна, командна робота, лояльність та мотивованість.

Загальні висновки

Отже, створення комунікативного середовища ґрунтується на використанні професійно спрямованих ситуацій в процесі навчання. Відтак актуалізується формування комунікативної компетентності студентів у змодельованих ситуаціях іншомовного середовища, а також здатності до творчого застосування знань з іноземної мови в умовах інтерактивного навчання. Такий підхід дасть змогу не тільки оптимізувати професійну підготовку майбутніх філологів шляхом організації іншомовної комунікативної взаємодії професійного спрямування, а й підготувати студентів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності вчителя.

Науковці розглядають іншомовну комунікацію у двох аспектах: як обмін інформацією (комунікативний аспект спілкування) і як взаємодію (інтерактивний аспект спілкування) [1]. З метою цілеспрямованого формування у майбутніх філологів умінь і навичок комунікативної взаємодії проводився категоріальний аналіз понять комунікація, спілкування, комунікативність [5]; використовуються мовні стратегії інноваційної освіти [7]; застосовуються наукові підходи до навчання спілкуванню, наприклад, засобами комунікаційного тренінгу [2]; враховуються психологічні особливості навчання іншомовного спілкування [4]. Науковці розглядають іншомовну професійно-спрямовану компетентність у структурі професійної компетентності фахівця [3] для досягнення вершин у мистецтві ділової комунікації [6].

Аналіз наукових досліджень свідчить, що успіх учителя-філолога у створенні комунікативного середовища з метою оптимізації навчання учнів іншомовному спілкуванню залежить від його рівня іншомовної комунікативної компетентності. Науковцями виокремлено три основні підходи до розуміння дефініції «іншомовна комунікативна компетентність» – це:

- актуалізація базових навичок і вмінь, що передбачає готовність майбутніх філологів до прояву компетентностей у стандартних та нестандартних ситуаціях іншомовного спілкування;

- комунікативні та пізнавальні здібності, пізнавальна активність, мотивація, креативність і готовність студента до іншомовного спілкування;

- багаторівнева інтегральна особистісна якість, яка дозволяє окреслювати вершини

професійного зростання, ставити і вирішувати завдання і проблеми різного рівня складності в галузі іншомовної взаємодії, що потребує готовності майбутнього філолога до використання ситуації інтерактивної взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу.

Різні підходи науковців до розуміння наукової дефініції «іншомовна компетентність» дають змогу розглядає це поняття як складний феномен. Дослідники розуміють під цим терміном здатність людини спілкуватися однією, декількома чи усіма видами мовленнєвої діяльності; систему внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікативної дії в конкретному середовищі ситуацій міжособистісної взаємодії; складну психічну функцію, що полягає у переробці та видачі інформації за допомогою іноземної мови в процесі спілкування; здатність людини виступати в якості суб'єкту іншомовного спілкування та організовувати свою мовленнєву діяльність в її продуктивних і рецептивних видах, що виявляються в кожній конкретній ситуації конкретними мовними засобами і способами.

Науковці виокремлюють різні підходи до формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів, зокрема, впроваджуючи нові інноваційні форми та методи при вивченні іноземних мов. Так, у вітчизняній науці використання основних методик у викладанні іноземної мови у ВНЗ базувався на свідомо-порівняльному та свідомо-практичному методах, комунікативному підході, використанні інтенсивної методики, методу активного підключення та ін.

В останні десятиліття широко використовується *комунікативний підхід* до вивчення іноземних мов, у якому основна увага приділялася мові як засобу спілкування. На думку науковців, вивчення іноземної мови доцільно здійснювати в умовах, максимально наближених до особливостей спілкування людей цією мовою. Основні положення комунікативного підходу зводяться до того, що мова виступає системою для вираження значення, основна її функція – комунікація. Таким чином, формування іншомовної комунікативної компетентності в процесі вивчення іноземних мов базується на реалізації конкретних функцій мови: особистісної; евристичної; регулюючої; інструментальної; функцій представлення, взаємодії, творчої уяви та ін.

Таким чином, комунікативний підхід до вивчення іноземної мови дає можливість студентам повною мірою реалізувати уміння та навички вільно спілкуватися в іншомовному середовищі і трактується як набуття комунікативної компетентності.

Завдання викладача зводиться, в основному, до практичної допомоги студентам усіма доступними йому засобами та способами у процесі оволодіння мовою. Використання активної діалогічної міжсуб'єктної взаємодії на різних рівнях уможлиблюється шляхом використання педагогічних технологій інтерактивного характеру, що не тільки спрямовується на оптимізацію професійної підготовки майбутніх філологів, а й на те, щоб навчити студентів використовувати інтерактивні технології у майбутній професійній діяльності.

Отже, оволодіння студентами навичками професійно-орієнтованого спілкування сприятиме комплексному розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх філологів на фоні загально професійної підготовки.

Подальші наукові пошуки спрямовуватимуться на розробку інтерактивних методик для одночасного вирішення двох завдань: формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх філологів та підготовки студентів до використання інтерактивних технологій у майбутній професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования / О. А. Абдуллина. – М. : Просвещение, 1990. – 141 с.
2. Авдеева И. Н. Психологическая характеристика фасилитативных педагогических технологий. Часть 1 : Субъектная направленность / И. Н. Авдеева // Горизонты образования. – 2012. – №2 (35). – С. 37–43.
3. Алексюк А. М. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання : навч. посіб. / А. М. Алексюк, А. А. Аюрзанайн, П. І. Підкасистий. – К. : ІСДО, 2009. – 336 с.
4. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
5. Амонашвили Ш. А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса / Ш. А. Амонашвили. – Л. : Университетское, 1990. – 560 с.
6. Ананьев Б. Г. Психология и проблемы человекознания / Б. Г. Ананьев. – М. : Воронеж, 1996 – 384 с.
7. Андреев В. И. Педагогика : учебный курс для творческого саморазвития / В. И. Андреев. – 2-е изд. – Казань : Центр инновационных технологий, 2006. – 608 с.
8. Андреева Я. Ф. Формування в учнів старших класів прийомів діалогічного читання художнього тексту : дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.07 / Ярослава Федорівна Андреева. – К., 2002. – 225 с.
9. Андрущенко В. П. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть : (справа прогностичного характеру) / В. П. Андрущенко // Вища освіта. – 2000. – № 1. – С. 11–17.
10. Бабанский Ю. К. Педагогика : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / Под ред. Ю. К. Бабанского. – М. : Просвещение, 1983. – 608 с.
11. Бакаленко І. М. Використання інформаційних технологій навчання у фаховій підготовці майбутніх учителів словесників / І. М. Бакаленко // «Информационные технологии в учебном процессе». – Одеса : ОГПУ имени К. Д. Ушинского, 2003. – С. 187–189.

12. Балл Г. О. Діалогічність як форма існування і розвитку особистості : монографія / Г. О. Балл [за заг. ред. Г. О. Балла, М. В. Папучі]. – Ніжин : Міланик, 2007. – 343 с.
13. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / Бахтин М. М. – М. : Искусство, 1979. – 424 с.
14. Барабанщиков А. В. Военно-педагогическая диагностика / А. В. Барабанщиков, Н. И. Дерюгин. – М. : ВУ, 1995. – 108 с.
15. Батаршев А. В. Диагностика профессионально важных качеств / А. В. Батаршев, И. Ю. Алексеева, Е. В. Майорова. – СПб. : Питер, 2007. – 192 с.
16. Береснєв А. А. Підготовка майбутніх учителів іноземних мов до застосування особистісно орієнтованих технологій навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Андрій Анатолійович Береснєв. – Ялта, 2009. – 274 с.
17. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
18. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
19. Библер В. С. Мышление как творчество (введение в логику мысленного диалога). Психолого-педагогические основы современных отечественных дидактических систем / В. С. Библер. – Москва : АНО ПЭБ, 2008. – С. 327– 331.
20. Бизяева А. А. Психология думающего учителя: педагогическая рефлексия / А. А. Бизяева. – Псков : ПГПИ им. С. М. Кирова, 2004. – 216 с.
21. Бизяева С. А. Игровые формы интерактивного обучения как средство развития познавательного интереса студентов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01, 13.00.08 / Светлана Александровна Бизяева. – Ярославль, 2007. – 212 с.
22. Біляєв О. М. Лігводидактика рідної мови : начально-методичний посібник / О. М. Біляєв. – К. : Генеза, 2005. – 180 с.
23. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів на основі застосування інноваційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / І. М. Богданова. – К., 2003. – 39 с.
24. Богин Г. И. Филологическая герменевтика / Г. И. Богин. – Калинин : КГУ, 1982. – 50 с.

25. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти : навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болюбаш. – К. : ВВП «КОМПАС», 1997. – 64 с.
26. Бондар В. І. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі / В. І. Бондар. – К. : «ФАДА» ЛТД, 2000. – 191 с.
27. Бондаренко Н. Ю. Становление экзистенциальных ценностей будущих учителей в процессе интерактивного обучения : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Наталия Юрьевна Бондаренко. – Ростов-на-Дону, 2006. – 162 с.
28. Бражнич О. Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Олена Георгіївна Бражнич. – Кривий Ріг, 2001. – 238 с.
29. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник / Н. Ю. Бутенко. – К. : КНЕУ, 2004. – 383 с.
30. Буш Г. Я. Диалогика и творчество / Г. Я. Буш. – Рига : Авотс, 1985. – 318 с.
31. Вашуленко М. С. Формування мовної особистості молодшого школяра в умовах переходу до 4-річного початкового навчання / М. С. Вашуленко // Початкова школа. – 2001. – № 1. – С. 11–14.
32. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
33. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе : контекстный подход / А. А. Вербицкий. – М. : Высшая школа, 1991. – 204 с.
34. Вербицкий А. А. Педагогическая технология с позиций теорий контекстного обучения / А. А. Вербицкий // Вестник «Педагогика и психология». – 2010. – № 2. – С. 53–60.
35. Використання інтерактивних технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / Н. Г. Баліцька, О. А. Біда, В. Г. Кузь, Л. В. Пироженко та ін. – К. : Наук. світ, 2003. – 138 с.
36. Винокурова М. И. Педагогический потенциал интерактивных технологий обучения как фактор развития коммуникативной компетенции студентов : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Марина Ильинична Винокурова. – Иркутск, 2000. – 196 с.

37. Вишневецька К. Г. Імітаційно-рольове навчання як процес підвищення комунікативної культури студентів економічної вищої школи / К. Г. Вишневецька // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2005. – Вип. 11. – С. 211–216.
38. Волошина Н. Й. «Словом диво зросло...» / Н. Й. Волошина // Українська література в загальноосвітній школі. – 2002. – №4. – С. 2–4.
39. Волошина Н. Й. Сучасний урок літератури як дзеркало інтелектуального багатства і педагогічної культури вчителя / Н. Й. Волошина // Всесвітня література та культура. – 2003. – №4. – С. 3–5.
40. Гальперин П. Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий / П. Я. Гальперин // Исследование мышления в советской психологии : сб. науч. трудов. – М. : Наука, 1966. – С. 236–278.
41. Гапоненко Л. П. Формування готовності студентів вищих педагогічних закладів до іншомовного спілкування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. П. Гапоненко. – Кривий Ріг, 2003. – 20 с.
42. Гез Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований / Н. И. Гез // Иностранные языки в школе. – 1985. – №2. – С. 17–24.
43. Гладка І. Використання інтерактивного навчання на практичних заняттях з англійської мови для підвищення ефективності навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах / Ірина Гладка // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. – 2009. – Вип. 13. – С. 34–37.
44. Глазкова І. Я. Навчальний діалог як засіб формування навичок критичного мислення / І.Я. Глазкова // Педагогічні науки : зб. наук. праць Бердянського державного педагогічного університету. – 2008. – № 4. – С. 57–62.
45. Глузман Н. А. Формування узагальнених прийомів розумової діяльності в майбутніх вчителів початкових класів у процесі вивчення дисциплін математичного циклу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання» / Н. А. Глузман. – К., 2003. – 19 с.

46. Голобородько Є. П. До питання мовної особистості вчителя й учня початкових класів / Є. П. Голобородько // Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. – 2006. – Вип. 8. – С. 8–11.
47. Голотюк О. В. Підготовка вчителів іноземних мов в університетах Франції : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. В. Голотюк. – Одеса, 2007. – 20 с.
48. Гоноболин Ф. Н. О некоторых психических качествах личности учителя / Ф. Н. Гоноболин // Вопросы психологии. – 1975. – №1. – С. 100–111.
49. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям / С. У. Гончаренко – Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. – 278 с.
50. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. / С. У. Гончаренко ; вид. друге доп. і випр. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.
51. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
52. Гура В. В. Культурологический поход как теоретико-методологическая основа гуманизации информационных технологий обучения : автореф. дисс. канд. пед. наук. : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / В. В. Гура. – Ростов-на-Дону, 1994. – 16 с.
53. Гусєва Т. П. Психологічні засоби розвитку креативності майбутніх учителів філологічного профілю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Т. П. Гусєва. – Київ, 2006. – 22 с.
54. Дем'яненко Н. М. Загальнопедагогічна підготовка вчителя в Україні (XIX – перша третина XX ст.) : монографія / Н. М. Дем'яненко. – Київ : ІЗМН, 1998. – 328 с.
55. Дем'янчук О. О. Педагогічні умови формування гностичних умінь молодих педагогів у процесі професійної діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. О. Дем'янчук. – Житомир, 2013. – 22 с.
56. Денисенко В. А. Підготовка майбутнього вчителя-філолога до проведення експедиційної роботи з учнями загальноосвітньої школи : автореф. дис. на

здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. А. Денисенко. – Київ, 2003. – 21 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>